UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. xix. De morte iulii cesaris & alioru[m] gentiliu[m] tyra[n]norum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70332

Visual Library

polis:coloſe:terremotu ceciderūt. Hec oroſius fere cuius verbis & ſenſu eo libentius vtor:ꝙ ſcio xp̄ianum & magni diſcipulum auguſtini:ꝓpter religionem fidei noſtre/ꝟitati diligenti⁹ inſtetiſſe. Hec quidem poſſunt & apud alios hyſtoricos inueniri diffuſius qui tyrannorū atrocitates/& exitus miſeros/plenius ſcribunt. Que ſi quis diligentius recenſeri voluerit: legat ea q̄ trogus pompeius/ioſephus/egiſippus/ſuetoni⁹/q̄ntus curti⁹/cornelius tacitus/thitus liuius/ſeren⁹ & trāquillus: & alii hyſtorici quos enumerare longū eſt:ſuis comprehenderunt hyſtoriis. Ex quibus liquebit facile quia ſemper tyranno licuit adulari licuit eū decipere & honeſtū fuit occidere:ſi tamen aliter coerceri non poterat. Nō eni de priuatis tyrannis agit̄: ſed de his q rem publicam p̄munt. Nā priuati legibus publicis que conſtringūt omniū vitas facile coercent̄. In ſacerdotem tamē & ſi tyrānum induat ꝓpter reuerentiā ſacramenti gladiū materialē exercere non licet:niſi forte cū exauctoratus fuerit:in eccl'iā dei cruentā manū extendat. Eo quidem perpetuo obtinēte:vt ob eādē cauſam nō conſurgat in eū duplex tribulatio. Preter rē tamen non videtur ſi hec que dicta ſunt aliquibus aſtruamus exemplis.

Trog⁹ pōpei⁹ Joſephus. Egiſippus. Suetonius. Quīt⁹ curti⁹. Titus liuius. Corneli⁹ tacitus. Serenus Tranquillus.

❡ De morte iulii ceſaris & aliorum gentilium tyrānorum. Capitulum. XIX.

Laudes ceſaris.

OCcurrit ergo in p̄mis domus ceſarea:qua nihil potētius aut glorioſius vlla etate recolit mūdus. Siquidē iulius ceſar primus orbē prudētie/& rei militaris/viribus/acquiſiuit homo perpaucorū & cui nullū expſſe ſimilē adhuc edidit natura mortaliū. Licet eni eū cicero alicubi crimineť/ꝙ citra oēm vtilitatis aut honeſtatis ſpeciē delectabatur iniuriis adeo vt eum ip̄m peccare iuuaret/idem tn̄ tantis laudib⁹ eundē effert:vt deoꝶ cenſeat mun⁹ ex ꝟtutibus tēperatum romano indultū impio:vtpote q nec ꝓſperiſ extolli/nec aduerſis frāgi nouerit/magnific⁹ ſine crudelitate: ſine temeritate magnanim⁹. Quis eni ſi alius eſſet:poſſet temerari⁹ videri ceſar tamen audax videri nō debet:cui⁹ volūtas/deorū aſpirante fauore/ſemper infra poteſtatem fuit. Nemo ferum expert⁹ Ceſarem/niſi ſuperbia rebellaret/ prouocatus iniuriis pronus fuit ad veniam. Quos vicit viribus: prudentia anteceſſit. Exceſſus eius videbātur ſperare & ad iuſtitiam aſpirare. Quod ex eo Coniici poteſt/ꝙ nullum tempus ſibi voluit eſſe Philoſophie expers. His videtur Oroſius pro parte conſentire. Cum enim in egypto magna pars militum ei⁹ cecidiſſet: & ipſe ſicut

lucanus meminit cogeretur reſpicere ſceuā:qui ſingulari virtute eminens inter ceſarianos obſedit:muris calcantē menia magnū. Inſiſtentiū egyptiorꝝ vi preſſus ceſar ſcaphā aſcendit: qua mox pondere ſequentiū grauata & merſa: ꝑ ducētos paſſus ad nauē/vna manu elata/qua cartas tenebat/natando ꝑuenit. Hic tamen quia rempublicam armis occupauerat tyrannus reputatus eſt:& magna parte ſenatus cōſentiente/ ſtrictis pugionibꝰ occiſus in capitolio. Sed & ibi honeſtatꝭ memor extitit. Vt enī animaduertit ſe ſtrictis pugionibus peti:toga caput obuoluit ſimul ſiniſtra manu ſinū ad ima deduxit quo honeſtius caderet. Succeſſor eius auguſtus feliciſſimus oīm/ſe ſub interminatiōe pene dn̄m eſt prohibitus appellare & ciuē gerens:tyrannidis rē declinauit & notā. Tyberius autē a iulio tertius veneno obiit/cuius morte ita letatus eſt populꝰ:vt terram matrē & deos manes orarent:ne mortuo ſedem vllā darent niſi inter impios: & licet veneficum deteſtabile ſemꝑ fuerit/venenū quo ille extinctus eſt/orbis cenſuit eſſe vitale. Signū veneni certū habitū eſt ꝙ cor inter oſſa cremati inuentum eſt incorruptū. Ea enī rerum eſtimatur natura/vt tinctū veneno/ igne confici neqͣt. Tertiꝰ tyrannus gayus caligula occiſus eſt a domeſticis ſuis. Tyberiꝰ claudius quintus a iulio & ſi tyrannidem vitauerit: manifeſtis vt alter tyberius veneni ſignis extīctus eſt. At nero ſextus a iulio/omniuꝫ immaniſſimus & viliſſimus hunc exitum habuit. Poſtꝗ enim deformitate veterum officiorum/& anguſtiis flexuriſqꝫ virorū offenſus:vt predictum eſt vrbem incendit ab omni populo ſicut Suetonius tranquillus refert deſertus eſt. Et cū ingreſſus cubiculum quereret ꝑcuſſorē & non inueniret/omnes qͥppe diſceſſerant. Ergo ego (inquit) nec amicū nec inimicū habeo. Idē paulo anteꝗ ſe cōfoderet/ ſcrobem corā ſe fieri precepit ad corꝑis ſui modulū/componiqꝫ in ea ſiqua īuenirenť marmoris fruſta & aquā ſimul & ligna conferri ad curādū cadauer/flēs ad ſingula:atqꝫ itidē dictitans/qualis artifex pereo. Cum auteꝫ audiret ſe a ſenatu adiudicatum ſupplicio:quale id eſſet interrogauit. Et cum comperiſſet debere nudi hominis ceruicem furce inſeri:corpus vero virgis ad necem cedi/conterritꝰ duos pugiones quos ſecū extulerat arripuit temptataqꝫ vtriuſqꝫ acie rurſus condidit/cauſatꝰ nondū eſſe fatalē horam/ac modo ſporū hortabatur:vt lamentari inciperet/modo orabat: vt ſe aliqͥs ad mortem exemplo animaret. Interdum ſegniciem ſuam his verſibꝰ increpabat viuo deformiter:turpius pereo. Iāqꝫ equites appro-

Lucanus. De ſceua. Verſus finales lucani.

De auguſto qͥ fuit octauianꝰ

De tyberio iꝑatore.iij.

De gayo caligula. De tyberio claudio. De nerone.

Sporū ꝓprium nomen eſt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

pinquabant quibus preceptum erat: vt viuum extraherẽt. Q̃d vt ſenſit: ferrum adegit iugulo/ in eoq; conſumpta eſt oĩs familia ceſaris. Et ne in ſola illa familia aduerſus tyrannidem tantũ licere legibus quiſpiã ſuſpicetur vitellius nonꝰ a iulio galba & othone inter nerone & vitelliũ interſertis/ turpiſſime ꝓtractus eſt a cellula in quam ſe contruſerat: nuduſq; deductus p viam ſacram/ paſſim fimũ in os eius cõiectãtibꝰ aliis/ & a pplo romano apud gemonicas ſcalas minutiſſimis ictibus excarnificatus: vnco tractus eſt in tyberim. Duodecimꝰ domitianꝰ veſpaſiano & thyto interpoſitis poſt multã & cruentã tyrãnidẽ a ſuis crudeliter interfectus eſt. Ex qua cauſa tñ in xpianos mitiꝰ egerit: auctore Euſebio ceſarienſi/ paucis aperiã: cuiꝰ v̶ba ſunt hec: libro .iii. cap̃.xviii. Apud ipm v̶o domitianũ cũ iuſſiſſet oẽs perimi q de gñe dauid & regia ſtirpe deſcenderant ſicut vetꝰ habet traditio delati ſunt quidam q̃ſi eſſent de poſteritate iude quẽ fratrẽ fuiſſe ſaluatoris ſm carnẽ tradũt: dupliciq; vrgebant inuidia: veluti q ex dauid gñe: & ex ipius xpi ꝓpinqtate deſcenderant: q̃ egyſippus per ordinẽ his verbis refert. Adhuc aũt viuebant quidã de carnali dñi nři gñe nepotes iude/ eius qui ſm carnẽ frat dñi dr̃/ quos quidã detulerũt: tanq̃ ex dauid ſtirpe veniẽtes. Hos quidã reuocatꝰ noie/ q in hoc miſſus fuerat ꝑducit ad domitianũ ceſarem. Nã & ipe formidabat de aduẽtu xpi ſicut & in initio herodes. Interrogati ergo a domitiano: ſi eſſent ex familia dauid/ cõfeſſi ſunt. Tũc q̃ſiuit quantis poſſeſſionibus vel quantis facultatibus eſſent p̃diti. At illi reſponderũt: ꝙ vtriſq; nõ ãplius eſſet in bonis nouẽ milibus denariis ex qbus ſingul pars media ꝓportione deberet. Neq; hec ſibi in pecunia ſubſiſtere: ſed i eſtimatione terre q̃ eis eſſet in .xl. minus vno iugere conſtituta per quam ſuis eã manibꝰ excolẽtes: vel ipſi alerent vel tributa depẽderẽt ſimul/ & teſtes ruralis & diurni opis manꝰ labore rigidas & calle obduratas p̃ferebant.. Interrogati vero de xp̃o quale ſit regnũ eiꝰ vel quis ipe aut vnde aut quãdo vẽturus reſponderunt ꝙ nõ huius mũdi regnũ neq; huius terre ei deſignetur impiũ: ſed celeſte ei per angelorũ miniſteria p̃paretur. Quando ſcilicet aduentturꝰ in gloria de viuis & mortuis iudicabit: & reſtituet vnicuiq; pro factis & meritis ſuis. Ad hec domitianus cũ in eis nihil criminis inueniret & vilitatem eorum q̃ maxime contẽneret/ abire eos liberos iuſſit. Hec illi. Ex qbus patet ꝙ nõ ex manſuetudine que decet principem: ſed faſtu impio/ a nonnullis fideliuꝫ/ crudelitatis ſue rabiem cohibuit. Si ergo ad tãtam paucitatem

De vitellio. ix imperatore.

De domiciano. xii. imperatore. et veſpaſiano et tito.

& paupertatem genus regale deductum eſt: vt regnante domi
tiano de ſtirpe dauid vix duo potuerint inueniri: quis ſibi ĩ car-
ne & ſanguine propagatis perpetuitatem eſſe confidit? Et quia
eccleſiam dei immo & totum imperiũ lacerauit domitianꝰ/ eo
dem in ſe dei vſus iudicio & ipſe laceratus eſt: cuius cadauer po
pularis ſandapila: per viſpiliones exportatum atqꝫ ignominio-
ſe ſepultum eſt. Succeſſor eius neruia omnia acta eius ĩ irritum [De nerua. xiij imperatore.]
reuocauit & aſſcriptus principibus non tyrannis morbo cõfectꝰ
diem obiit. Traiano adoptato in regnum qui tanta moderatio [De traiana ĩperatore qui cõmendauit.]
ne ſucceſſit: & ſicut auguſtus feliciſſimus: ita & iſte imperator
optimus diutiſſime habitꝰ ſit: & vt ferunt apud ſeleuciam vrbẽ
iſaurie profluuio ventris extinctus eſt. Ei ſucceſſit helius adria [De adriano. xv. impatore.]
nus pater patrie/ qui rempublicam iuſtiſſimis legibus ordina-
uit/ & iudeos ſcelerum ſuorum perturbatione exagitatos: vt in
paleſtinam irruerẽt/ vltima cede perdomuit: vltuſqꝫ eſt chriſtia
nos quos illi excruciabant: p̃cepitqꝫ ne cui iudeo introeundi hie
roſolymam eſſet licentia/ chriſtianis tantum permiſſa ciuitate:
quam in optimum ſtatum murorum inſtructione reparauit: p̃-
cepitqꝫ vocari helyam de prinomine ſuo. Anthonius cognomẽ [De anthonio xvj. impatore]
to pius tranquille & ſancte gubernauit imperiũ/ ſuccedẽs adria
no cum liberis ſuis & merito pius & pater patrie nomĩatus eſt
& intercedẽte iuſtino philoſopho ſe xp̃ianis benignũ exhibuit.
Marcꝰ anthoniꝰ verꝰ ſucceſſor pii: cũ aurelio ꝯmodo fratre ſuſce [De marco anthonio. xvij. imperatore/ & aurelio cõmodo fratre ſuo.]
pit impiũ. Aureliꝰ autẽ caſu morbi quẽ greci apoplexiã vocant
ſuffocatꝰ interiit. Eoqꝫ defũcto frat̃ ſolꝰ. R. p. p̃fuit: vir quẽ ãmi-
rari q̃ laudare ſe eutropio credit̃ faciliꝰ eſt/ a pĩcipio vite trãql-
lꝰ & ꝯſtãs/ adeo vt ab infãtia vultũ nec gaudio: nec merore mu
tauerit. Philoſophiam edoctus ſtoice eiqꝫ deditus: vita pariter
& eruditione philoſophus. Inſtitutus eſt ad philoſophiam per
Appollonium Calcedonium/ ad ſcientiam grecarum litterarũ
percheronenſem plutarchi nepotem. Latinas autem eum fron
to nobiliſſimus orator docuit: & pro quorundam opinione plu-
tarchi nepos/ inter cetera bellum geſſit quod pre magnitudine
punicis conferri poteſt. Et licet orationibus militum chriſtiano
rum: ſicut idem imperator litteris ſuis dicitur atteſtatꝰ magna
bella confecerit/ grauis eorum exarſit perſecutio multiqꝫ ſancto
rum martyrio coronati ſũt. Poſtremo lucio commodo filio ſuo
in regnum aſſumpto in pannonia cõſtitutus: repentino morbo
interiit. Lucius Anthonius cõmodus quintus decimus ab au- [De lucio anthonio cõmodo.]
guſto per om̃ia crudelitatis luxurie: & obſcenitate dedecora de

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

prauatus:gladiatoriis quoq; armis ſepiſſime depugnauit:& in amphiteatro feris ſeſe frequēter obiecit. Interfecit etiam pluri= mos ſenatores:maxime quos aduertit nobilitate īduſtriaq; ex= cellere. Flagitia regis pena vrbis inſequit̄:nā fulmine capitoli um ictum/ex quo facta flaminatio/bibliothecā illā maiorū cu= ra ſtudioq; cōpoſitā/edeſq; alias iuxta ſitas/rapaci turbine con= cremauit. Fert̄ tñ beat⁹ Gregori⁹ bibliothecā cōbuſſiſſe genti= lem:quo diuine pagine gratior eſſet locus/& maior auctoritas et diligētia ſtudioſior. Sed hec ſibi nequaq̄ obuiāt cū diuerſis tē porib⁹ potuerint accidiſſe. Cōmodus autē cūctis incōmodus in domo veſtiliani ſtrāgulatus eſt:viu⁹ autē hoſtis humani gene ris iudicatus. Et hec quidē eſt deſcriptio tyranni qua explicat̄ res que latet in noīe. Sicut ergo damnatū hoſtē licet occidere ſic tyrannū. Hoc tñ non impediat ſupputare veritatē hyſtorie: qm̄ hic galbe/othonis/& ſimilium ratio neglecta eſt. Nec quis quot⁹ ſit imperatorū attēditur:ſed quomodo oīm domuerit ty rannidē/aut repreſſerit clemētia dei qui pro decreto iuſtitie:qn̄ vult flagellū inducit in delinquentiū penā/& qn̄ vult quos fecit penitētes admittit ad veniā. Decreueram hic ſubſiſtere: et ad alias a romanis trāſire hyſtorias:ſed quia in cathologū impera torū ille a quo genti mee nomen eſt:ſeuerus occurrit qui aduer ſus xp̄i nomen tyrānidē grauē exercuit. Illū adiciam adhuc ſo= lum:ne ſeuerie vel ſereſberie noſtre parcere videar. Sed ꝑfecto hāc prophanā in xp̄ianos & eccleſiā perſecutionē:celeſtis vltio e veſtigio ꝑſecuta eſt. Emerſerūt enī cōtinuo bella ciuilia qui= bus romani ſanguinis plurimū effuſum eſt. Hic quidē affer ge nere tripolitanus:ab opido lepti:natura ſeuus:multis ſepe bel lis laceſſitus fortiſſime quidē rempublicam ſed laborioſiſſime rexit. Cōgreſſus eſt cū multis gētibus vt de multis triūpharet. Peſcenninū nigrū ad tyrannidē aſpirantem vicit & interfecit. Iudeos & ſamaritas rebellātes ferro coercuit. Parthos/arabas adiabenoſq; ſuperauit. Hic eſt ſeuerus gentiū victor qui in bri= tānias defectu pene oīm ſociorū tractus/magnis ibi grauibuſq; preliis ſepe geſtis:receptā partē inſule a ceteris indomitis gen tibus vallo diſtinguēdam putauit. Itaq; maximā foſſam firmiſ ſimūq; vallū crebris inſuper turrib⁹ cōmunitū per.cxxii.milia paſſuū a mari ad mare duxit. Ibiq; ſicut Oroſius & alii hyſtori ci referūt apud opidū eboracum morbo obiit. Siquidē britānia venena ſemp exhorruit/et in principes nō nouit:ſed ꝓ ſuis prin cipibus īuictos gladios exercere. Prefatum vero opidum in id

De ſeuero qui maximas ꝑſecutiones in xp̄ianos fecit.

virium & temeritatis: temporis proceſſu excreuit: vt vrbibꝰ antiquis audeat ſe conferre. Hoc ei forte tanti imperatoris contulit ſepultura. Ipſum tamen gentilium ritu & infidelium prauitate tyrannidē in xp̄ianos exercuiſſe/ & penas ſceleris luiſſe certum eſt. Nemo enim a ſeculo ſe apoſtate tante angeli egit imaginem qui dānationis eius & confuſionis non fuerit particeps.

¶ Qꝫ auctoritate diuine pagine licitū & glorioſum ſit tyrānos occidere: ſi tamen fidelitate non ſit tyrāno obnoxius interfector aut alias iuſtitiā aut honeſtatē non admittat. Capm̄. XX.

LOngum eſt ſi gentilium tyrannorū ad tēpora noſtra ſeriem voluero trahere ſed vniꝰ hoc etatis nō memorabitur homo. Hoc enim mentem effugit & liguam vincit. Libellus tn̄ qui de exitu tyrannorū inſcriptus eſt quid de tyrannis ſentiā plenius poterit aperire. Diligēti tn̄ compendio: vt nec de prolixitate tediū nec de breuitate obſcuritas generetur: ſed ne romane hyſtorie vileſcat auctoritas q̄ plerumqꝫ ab infidelibus & de infidelibus ſcripta eſt. Hoc diuine & fidelis hyſtorie comprobet̃ exemplis: vndiqꝫ enī apparet: quia vt ait valerius ea demū tuta eſt potētia que viribus ſuis modū imponit. Et ſane nihil tam p̄clarū eſt aut tā magnificum qđ nō moderatione deſideret temperari. Primū ergo tyrannū nobis obiicit diuina pagina nemroth robuſtū contra dn̄m venatorem quem & numē dici nōnulle teſtantur hyſtorie & ſi ratio tēporis nō acquieſcat eūqꝫ fuiſſe reprobū ſuperius dictū eſt. Regnare ſi quidem voluit & nō a dn̄o & ſub eo turrē in celū erigere conata eſt ceca & diſꝑgenda & cōfundēda mortalitas. Progrediamur ad eū quem populo diuīa p̄fecit electio/ datūqꝫ in reprobā dn̄andi nō regnandi volūtatem deſeruit adeoqꝫ afflixit: vt vrgēte doloris anguſtia mortē ſibi cogeretur inferre. Nihil enī aut minimū ꝓdeſt ſana aſſumptio ſi conſequens vita diſſentit: nec initia rerū apud iudicē obtinent cuius ſententia pendet ex fine: Regū & libri dierū celebris hyſtoria eſt: in qua auctore hieronymo iſrael edocetur: ſub tyrannis ab initio laboraſſe/ & iuda preter dauid: Ioſiam & Ezechiam/ reges oēs reprobos habuiſſe monſtratur. Salomonē tamen & forte aliquos aliorū in iuda conualuiſſe: facile crediderim dn̄o reuocante. Mihiqꝫ facile perſuadebit̃ populū dure ceruicis & corde īdomabili & qui ſemꝑ reſtitit ſpiritui ſancto/ & nōmodo moyſen famulū legis: ſed dn̄i dn̄m legꝭ abhominationibus gentiū ad iracundiā ꝓuocauit ꝑ principibꝰ tyrannos meruiſſe. Nā tyrānnos quos peccata impetrant indu

Nemroth.
ſ. lib. j. ca. iiij.
Hieronymus
De dauid/ ioſia/ ⁊ ezechia.
De ſalomone